

Danyýel kitaby — Kyrk birinji bölüm

Pawlusyň pygamberlik gullugy: Gadymy Ysraýyly ruhy Ysraýyl bilen baglanyşdyrmak

Jeff Pippenger

2024-01-05

Resul Pawlus gadymy Ysraýyl bilen ruhy Ysraýylyň arasyndaky baglaýjy halka bolupdy, çünki onuň gullugy, onuň ady, şahsy ýagdaýlary we pygamberlik işi bularyň ählisi bu hakykata şaýatlyk edýär. Ol özüni resullaryň in kiçisi diýip atlandyrdy, çünki ol Hudaýyň halkyny yzarlapdy.

Çünki men resullaryň in kiçigisidirin; Hudaýyň ýygnagyny yzarlanymdan ötri, resul diýip atlandyrylmaga mynasyp däl. 1 Korintoslylar 15:19.

Ol özgerişe sezewar bolanda özüne berlen at Pawlusdy; bu “kiçi” ýa-da “az” diýmegi aňladýar, çünki ol resullaryň in kiçisi bolupdy. Şeýle-de bolsa, onuň ilkibaşdaky ady Şawuldy, bu bolsa “saýlanan” diýmegi aňladýar.

Şonda Hananiýa şeýle jogap berdi: «Ýa Reb, men bu adam barada köp adamlardan onuň Iýerusalimde Seniň mukaddesleriňe näçe köp ýamanlyk edendigini eşitdim; bu ýerde-de Seniň adyňy çagyýanlaryň hemmesini baglamaga baş ruhanylardan ygtyýary bar». Emma Reb oňa şeýle diýdi: «Ýoluňa git, çünki ol Meniň üçin saýlanyp alnan bir gapdyr; Menim adymy beýleki milletleriň, patyşalaryň we Ysraýyl ogullarynyň önünde götermek üçin». Resullaryň İşleri 9:13–15.

Pawlus Hoş Habaryň başga milletlere ýetirilmegi üçin “saýlanyp alnan gap”dy, emma ol ilki Pawlusa (kiçi) öwrülip, peseldilmelidi; çünki oňa güýçli bolmak zerurdy. Pawlus öz güýjüniň öz kiçiliginde, ýagny ejizliginde tapylýandygyna düşünýärdi.

Ylhamlaryň köplügi sebäpli çenden aşa beýgeldilmezligim üçin, maňa tenimde bir tiken, meni urmaga Şeýtanyň bir ilçisi berildi, şeýdip çenden aşa beýgeldilmezligim üçin. Bu zat babatda, menden aýrylsyn diýip, Rebbe üç gezek ýalbardym. Ol maňa şeýle diýdi: «Meniň merhemetim saňa ýetýändir; çünki güýjüm ejizlikde kämilleşýär». Şonuň üçin, Mesihniň güýji meniň üstümde mesgen tutar ýaly, ejizliklerim bilen has hem şatlyk bilen öwürerin. Şonuň üçin Mesih hatyrasyna ejizliklerden, masgaralanmalardan, mätäçliklerden, yzarlamalardan, kynçylyklardan hoşal bolýaryn; çünki men ejiz wagty, hut şol wagt güýçlüdirin. 2 Korintoslylar 12:7–10.

Şawul «saýlanypdy», emma onuň güýçli bolmagy üçin kiçeldildi (Pawlus). Ol Hoş Habary beýleki milletlere ýetirmek üçin saýlandy, ýöne onuň Eski Äht baradaky bilimi sebäpli hem bölekleyin saýlanypdy.

Esasan hem men seni ähli ýahudylaryň arasynda bolan ähli döp-dessurlarda we meselelerde ökte diýip bilýändigim sebäpli, senden haýyş edýärim, meni sabyr bilen diňläweri. Men ýaşlygymdan bäri nähili ýaşandygymy, başdan başlap öz halkymyň arasynda, Ýerusalimde

ýaşan halymy ähli ýahudylar bilýärler; olar başdan bäri meni tanaýardylar, eger şaýatlyk etmek isleseler, dinimiziň iň berk mezhebine görä men bir fariseý bolup ýaşadym. Resullaryň Işleri 26:3–5.

Şawul Köne Ähtiň Mukaddes Ýazgylarynyň iň beýik mugallymlarynyň biri hasap edilýän Gamaliýeliň elinde tälim alypdyr.

Haýyş kabul edildi, we «Pawlus basgançaklarda durup, halka eli bilen yşarat etdi». Bu yşarat olaryň ünsüni özüne çekdi, onuň durky bolsa hormat döredýärdi. «Uly bir dymyşlyk bolandan soň, olara ýewreý dilinde şeýle diýip gepledi: Erkek doganlar we atalar, indi size edýän goragymy diňläň». Tanyş ýewreý sözleriniň owazy eşidilende, «olar has-da dymdylar», we umumy dymyşlygyň içinde ol sözünü dowam etdi: «Men hakykatdan hem bir ýewreý adamdyryn; Kilikiýadaky Tarsus şäherinde doguldym, emma bu şäherde Gamalieliň aýagyynyň astynda terbiýelendirildim, atalaryň kanunynyň kämil tertibine görä öwredildim we şu gün siziň hemmähiz ýaly Hudaý ugrunda yhlasly boldum». Hiç kim resulyň aýdanlaryny inkär edip bilmezdi, çünki onuň ýüzlenen wakalary henizem Iýerusalimde ýaşayan köp adama gowy mälimdi». Ilçileriň Işleri, 408.

Şawul tötänleýin saýlanyp alnan däl-di, hem-de Pawlusyň gullugynyň anyk maksatlarynyň biri hakyky Ysraýylyň mukaddes taryhy bilen ruhy Ysraýylyň mukaddes taryhynyň arasynda köpri gurmakdy. Şu hakykat bilen utgaşyklykda, ol Täze Ähdiň köp böleginiň awtory boldy. Onuň ýazgylarynyň bir baby birinji perişdeleriň habarynyň çarçuwasy üçin, şeýle hem üçünji perişdeleriň habarynyň çarçuwasy üçin daýanç bolup durýan subutnamany görkezýär. Bu parça Adventizmiň taryhynda başlangyjynda we ahyrynda akylllylar bilen akylsyzlaryň arasyndaky tapawudy görkezýän ýadygärlikdir.

Indi, eý doganlar, Rebimiz Isa Mesihniň gelşi we biziň Onuň huzuryna ýygnaşsyzmyz baradaky hatrasy üçin sizden haýyş edýäris: akylyňyzda tiz sarsdyrylmaňyz, ýa-da ne ruh arkaly, ne söz arkaly, ne-de guýa bizden gelen hat arkaly, Mesihniň günü gelip ýetipdir diýen ýaly howsala düşmäň. Hiç kim sizi hiç bir ýol bilen aldamasyn; çünki ilki bilen ýüz öwürmek gelmänkä we günä adamy, ýagny heläkçiligiň ogly aýan bolmanka, ol gün gelmez; ol garşy durýar we özüni Hudaý diýlip atlandyrylýan ýa-da sežde edilýän zatlaryň ählisinden ýokary göterýär; şeýlelikde, ol Hudaý hökmünde Hudaýyň ybadathanasynda oturyp, özüniň Hudaýdygyny görkezýär. Men heniz siz bilenkämin, bu zatlary size aýdandygymy ýatdan çykardyňyzmy? Indi bolsa onuň öz wagtynda aýan bolmagy üçin ony saklap durýan zady bilýärsiňiz. Çünki bikanunlygyň syry eýýäm işläp dur; emma häzirki wagtda saklap duran, ýolundan aýrylýança saklap durar. Şonda ol zalym aýan bolar; Reb ony Öz agzynyň ruhy bilen ýok eder we Öz gelşiniň şöhratynyň nury bilen heläk eder. Ol bolsa Şeýtanyň işi boýunça ähli güýç, alamatlar we ýalan gudratlar bilen, hem-de heläk bolýanlarda ähli nädogrulyk aldawçylygy bilen gelýär; sebäbi olaryň gutulmagy üçin hakykaty söýmegi kabul etmediler. Şonuň üçin Hudaý olara güýçli azaşmany iberer, şeýdip olar ýalana ynansynlar; şeýlelikde hakykata ynanman, nädogrulykdan lezzet alanlaryň hemmesi höküm edilsin. 2 Selanikliler 2:1–12.

Bu parçanyň mazmuny Mesihniň ikinji gezek haçan dolanjagy baradaky meselä garalýandygyndan ybaratdyr. Pawlus tessalonikalylara öň hem bu alada jogap berendigini ýatladýar, ol şeýle diýende:

“Men heniz siziň araňyzda wagtyň, bu zatlary size aýdanymy ýatdan çykardyňyzmy?” Pawlus “Rebimiz Isa Mesihniň gelişi we biziň Onuň ýanyňa ýygnaýmagymyz” baradaky meselede doganlaryň aldanmagynyň önüni almaga çalyşýardy.

Taryhçylar William Milleriň habarynyň ýarysynyň onuň Daniel kitabyň sekizinji bab, on dördünji aýatyndaky iki mün üç ýüz ýyly kesgitlemegine esaslanandygyny belleýärler. Käwagtlar ykrar edilmeyän onuň habarynyň beýleki ýarysy bolsa, Mesihniň Ikinji Gelişi baradaky ýalan taglymatlary ret etmek ugrundaky işidir.

Ýalňyş iýezuýt usulyýetine esaslanyp, William Milleriň yzygiderli garşy duran (we häzirem dowam edýän) belli bir ýalňyş taglymat bardy. Ol, Rebbiň ikinji gezek gelmeginiň önünden “wagtlaryň münýylyk” diýlip atlandyrylýan mün ýyllyk parahatçylyk döwrüniň geljekdigi baradaky ýalňyş taglymatdy; bu taglymata Waýta uýam hem garşy çykdy.

Milleriň işi hem Mesihniň göni manydaky gaýdyp gelişi baradaky hakykaty, onuň döwründe giňden ýaýran münýylyk baradaky dürli ýalan düşünelere garşy goýup, berkidýärdi. Pawlus 2 Selaniklilerde Ikinji Geliş barada söz açýar, şonuň üçin şol parçanyň özi Milleriň göni manydaky Ikinji Geliş baradaky düşüňjesiniň bir bölegi bolupdy. Bu bab Miller üçin “Häzirki Hakykat”dy.

Pawlus Ikinji Geliş bilen baglanyşykly wakalaryň möhüm bir yzygiderliligini görkezýär, şeýle hem näme üçin Selaniklileriň Rebbiň öz ömürleriniň dowamynda gaýdyp gelmegine garaşmaly daldikleriniň mantygyny berýär. Pawlus şeýle diýýär: “Indi bolsa, eý doganlar, Rebbimiz Isa Mesihniň gelişi we biziň Onuň ýanyňa ýygnaýşymyz barada sizden haýyş edýäris.” “Haýyş edýäris” diýen söz sorag astyna almagy aňladýar. Pawlus Ikinji Geliş bilen baglanyşykly düzümleriň mantyk taýdan seljerýär hem-de diňleýjilerini özüniň mantygyny olaryň seljermegini ýüze çykarmak üçin niýetlenen bir görnüşdäki sorag ediş arkaly alyp barýar.

Onuň mantygynyň gurluşy şundan ybaratdyr: Mesih ikinji gezek dolanmazdan ön, papalyk tanalmalydyr we höküm sürmelidir, hem-de papalyk taryhda peýda bolmazdan ön ýüz dönderiş bolmalydyr. Ýüz dönderiş entek geljekde bolandygy üçin, papalygyň peýda bolşy ondan hem aňyrdady. Onda nädip kimdir biri Mesihniň dolanşynyň ýakyndygyny pikir edip aldanýardy? Ol ýüz dönderişden soň aýan bolýan şol güýjüň hut nämedigini anyk görkezmek üçin papalygyň birnäçe nyşanlaryny ulanýar. Ol papalygy “günä adamy”, “şol pis”, “heläkçiligiň ogly” we “bikanunlygyň syry” diýip atlandyrýar. Uayt uýamyz bularyň hemmesiniň papalygy tanadýan nyşanlarygyny anyk beýan edýär.

“Emma Mesihniň gelmezinden ön, pygamberlikde önünden aýdylan dini dünýäde möhüm ösüşler bolup geçmelidi. Resul şeýle diýip ygylan etdi: ‘Aňyňyzda tiz sarsman, aljyraňňylyga düşmäh; ne ruh arkaly, ne söz arkaly, ne-de bizden gelen ýaly hat arkaly, edil Mesihniň gününüň golaýlaşandygy ýaly aldanmaň. Hiç kim sizi hiç hili ýol bilen aldamaýyn; çünki ilki bilen dinden dönmek bolmasa, hem-de günäniň adamy, heläkçiligiň ogly aýan edilmezden, şol gün gelmez; ol Hudaý diýlip atlandyrylýan ýa-da ybadat edilýän zatlaryň hemmesine garşy çykýar we özüni olaryň hemmesinden ýokarda goýýar; şeýlelikde, özüni Hudaý hökmünde görkezip, Hudaýyň ybadathanasynda Hudaý deň oturýar.’

Pawlusyň sözlerine nädogry many berilmeli däldi. Onuň aýratyn ylham arkaly salonykalylylara Mesihiniň dessine geljekdigini duýdurandygy öwredilmeli däldi. Şeýle garaýyş imanyň bulaşyklygyna sebäp bolardy; çünki lapykeçlik köplenç imansyzlyga eltýär. Şonuň üçin resul doganlary öz tarapyndan gelýän ýaly hiç hili şeýle habary kabul etmezlige duýdurdy we soňra pygamber Daniýel tarapyndan örän aýdyň beýan edilen papalyk güýjüniň entek döremelidigini hem-de Hudaýyň halkyna garşy söweşmelidigini aýratyn nygtady. Bu güýç öz ölüm getiriji we küfürli işini amala aşyrança, ybadathananyň öz Rebiniň gelmegine garaşmagy bihuda bolardy. “Men heniz siziň ýanyňyzda bolanymda, bu zatlary size aýdandygymy ýatdan çykardyňyzmy?” diýip, Pawlus sorady.

Hakyky ybadaty örän agyr synaglar gurşap almalydy. Hatda resulyň ýazyp oturan döwründe-de «kanunsyzlygyň syry» eýýäm işläp başlapdy. Geljekde bolup geçmeli ösüşler «Şeýtanyň işiniň täsiri boýunça ähli güýç, alamatlar we ýalan gudratlar bilen, hem-de heläk bolýanlarda ähli adalatsyzlykly aldaw bilen» bolmalydy.

“Hususdan-da dabaralydyr resulyň ‘hakykatyň söýgüsini’ kabul etmekden ýüz öwürjekler baradaky beýany. Ol hakykat habarlaryny bilkastlaýyn ret etjekleriň hemmesi barada şeýle diýdi: ‘Şonuň üçin-de Hudaý olara ýalana ynansynlar diýip, güýçli azaşyk iberer; çünki hakykata ynanman, emma zalymlykdan lezzet alanlaryň hemmesi höküm edilsin.’ Adamlar Hudaýyň Öz rehimdarlygy bilen iberýän duýduryşlaryny jezasyz ret edip bilmezler. Bu duýduryşlardan ýüz öwürmegini dowam etdirýänlerden Hudaý Öz Ruhuny yzyna çekýär-de, olary özleriniň söýýän aldawlaryna goýup gidýär.” Resullaryň Işleri, 265, 266.

Aýal Waýt “günäkäri,” şol “kanunsyz,” “heläkçiligiň ogly” we Pawlusyň şol bölegindäki “erbetligiň syry” diýip atlandyrylan zady gönüden-göni kesgitläp, ony “papalyk häkimiýeti” diýip atlandyrsa-da, ol munuň bilen çäklenmeýär. Ol Pawlusyň Rimiň papasyny kesgitlemek üçin ulanan bu nyşanlarynyň Danyýel kitabyndan alnandygyny hem görkezýär; ol şeýle diýdi: “Şonuň üçin resul doganlara, guýy ondan gelýän ýaly, beýle habary kabul etmezligi duýdurdy, soňra bolsa Danyýel pygamber tarapyndan şeýle aýdyň beýan edilen papalyk häkimiýetiniň heniz ýüze çykyp, Hudaýyň halkyna garşy uruş alyp barmalydygyny nygtamaga dowam etdi. Bu güýç öz ölümlü we hudaýa dil ýetiriji işini ýerine ýetirýänçä, ybadathana Rebleriniň gelmegine garaşmakda bihuda bolar.” Pawlus papalygy kesgitleýän selaniklilere degişli habarynyň bu bölegini Danyýeliň on birinji baby, otuz altynjy aýatynyň üstünde esaslandyrdy.

Patyşa öz islegine görä hereket eder; ol özüni beýgeldip, özüni her bir hudaýdan ýokary tutar we Hudaýlaryň Hudaýyna garşy täsin sözler sözlär; hem-de gahar tamamlanýança rowaçlanar, sebäbi bellenen zat hökman amala aşar. Daniýel 11:36.

Pawlus “Garşy çykýan we Hudaý diýlip atlandyrylýan ýa-da ybadat edilýän ähli zatlardan özüni ýokary göterýän; şeýlelikde ol Hudaý hökmünde Hudaýyň ybadathanasunda oturyp, özüni Hudaýdygyny görkezýän” papa diýip görkezende, Pawlus Danyýel pygamberiň öz “erkine görä” hereket eden we “özüni” beýgeldip, “özüni her bir hudaýdan ýokarda” ulaldan “patyşa” baradaky beýanyny gaýtalap aýdýardy. Papa “hudaýlaryň Hudaýyna garşy ajaýyp sözleri” aýdýan şol patyşadyr, we papa 1798-nji ýylda ilkinji “gahar-gazap” “tamamlanýança” “üstünlik gazanjak” bolan şol häkimiýetdir.

Daniel on bir, otuz altynjy aýat, 1989-njy ýylda bolan bilimiň artmagyna dogry düşüniljek bolsa, ony dogry düşünmek üçin düýbünden zerurdyr. Şol sebäpli, aýatdaky patyşanyň Fransiýadygy baradaky, Uriah Smith tarapyndan girizilen ýalan taglymat, Adventizmiň ilkinji neslinde (1863-den 1888-e çenli) girizildi. Smith otuz altynjy aýatyň tekstini “şol” patyşadan (öňki aýatlarda beýan edilýän papalykdan) “bir” patyşa (islendik patyşa) diýip üýtgetdi, şeýlelikde ateist Fransiýa Rimiň ybadat usulynyň häsiýetlerini degişli etmek üçin; emma bu diňe onuň kyrkynjy aýatdan başlap we ondan soňra Türkiýäni demirgazygyň patyşasy diýip öňe sürýän öz söýgüli nazaryýetini orta goýmak üçin bir başlangyç nokady boldy.

Şeýtan ir döwürlerden başlap, şol aýatdaky patyşanyň papalykdygy hakykatyň garaňkylaşdyrmaga girişdi; we hut resul Pawlus bu hakikat babatda Daniýeliň şaýatlygyna ikinji şaýady berýär. Aýal dogan Waýt üçünji şaýady berdi.

Şeýtan diňe bir aýatdaky patyşanyň papadygy baradaky hakykaty garaňkylandyrmaga çalyşman, eýsem aýatyň içindeki hakykaty ýoýmak arkaly, şol aýatdaky “gaharyň” nämäni aňladýandygynyň ähmiýetini hem garaňkylandyrdy. Aýatdaky papalyk 1798-nji ýyla çenli gülläp ösmegi gerekdi; şol ýylda oňa ölümli ýarasy uruldy. 1798-nji ýyl b.e. öň 723-nji ýylda başlap, Ysraýylyň demirgazyk patyşalygyna garşy ýerine ýetirilen Hudaýyň gaharynyň iki münň baş ýüz ýigrimi ýylynyň soňydyr.

Eger Adventizm 1863-nji ýylda “ýedi wagty” gorap saklap we berk tutup bilseydi, onda Uriah Smitiň otuz altynjy aýat baradaky şeýle samsyklygy öňe sürüp gutulmagy diýen ýaly mümkin bolmazdy; sebäbi “gaharyň” Hudaýyň ilkinji “ýedi wagtylyk” gazabyny aňladýandygyna düşünilerdi, şeýlelikde onuň Fransiýa bilen asla hiç hili baglanyşygy bolmazdy. 1989-njy ýylda bilimiň artmagy bu parçadaky sözlerde Pawlus tarapyndan tassyk edilýär; we şu sebäpden, Pawlusyň şol parçadaky duýduryşyna görä, hakykatyň söýgüsini kabul etmän, güýçli ýalňyşlyga uýýanlar muny Pawlusyň şol ýerde beýan edýän hakykatlaryny ret etmekleriniň üsti bilen edýärler. Şol hakykatlaryň biri hem Danyýel kitabynyň on birinji baby, kyrkdan kyrk başınjy aýatlara çenli, demirgazygyň patyşasynyň dogry kesgitlenmegidir.

Şol parçada, Pawlus Rim papasyny tanadandan soň, parçanyň mowzугy bolan Mesihini Ikinji Gelişine çenli dünýäniň ahyrynda bolup geçjek wakalaryň zygiderliligini görkezýär. Ol şeýle diýýär: “şondan soň ol erbet aýan bolar.” Şol “erbet” papa bolup, “Reb ony öz agzynyň demi bilen ýok eder we öz gelişiniň şöhle-si bilen heläk eder.” Soňra Pawlus şeýle diýýär: “Hatda ol hem, gelşi Şeýtanyň işine görä ähli güýç, alamatlar we ýalan gudratlar bilen bolýandyr.” Isa şol “gelşi Şeýtanyň işine görä bolýan” kişidir.

Şeýtanyň gudratly işi ýakyn wagtda geljek Ýekşenbe Kanunyndan başlap, Mikaýyl ýerinden turup adamzat üçin synag möhleti tamamlanýança bolan döwürdir. Şeýtan synag möhletiniň tamamlanmagyndan Mesih gaýdyp gelýänçä döküljek Ýedi Soňky Bela döwründe hiç hili gudrat görkezmeýär.

Mesih şeýle diýýär: “Olary miwelerinden tanarsyňyz.” Eger şypalar arkaly täsir edýänler, şu görnüşdäki ýüze çykyşlar sebäpli, Hudaýyň kanunyň äsgermezlik edişlerini ötünçli görkezmeğe meýilli bolup, boýun egmezlikde dowam edýärler we her bir derejede hem-de islendik möçberde güýje eýe bolsalar-da, bu olaryň Hudaýyň beýik güýjüne eýedigini

aňlatmaýar. Tersine, bu beýik aldawçynyň gudrat dörediji güýjüdir. Ol ahlak kanunyny bozujydyr we adamlary onuň hakyky häsiýetine kör etmek üçin başaryp bilýän ähli serişdeleri ulanýar. Bize duýdurlyşyna görä, soňky günlerde ol alamatlar we ýalan gudratlar bilen iş görer. Ol bu gudratlary synag möhletiniň tamamlanmagyna çenli dowam etdirer, şeýdip olara özüniň garaňkylygyň däl-de, ýagtylygyň perişdesidigine subutnama hökmünde salgylanyp biler.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 911.

Pawlus papalygyň aýan edilmeginiň öň ýanynda bir ýüz dönderişligiň boljakdygyny, we Mesihiň Ikinji Gelişiniň Şeýtanyň ajaýyp işleriniň “soňunda” boljakdygyny görkezýär. Şeýtanyň ajaýyp işleri Amerikanyň Birleşen Ştatlarynda ýekşenbe kanunyndan başlanýar we synag möhletiniň tamamlanmagynyň hem-de soňky ýedi belanyň gelmeginiň bilen tamamlanýar. Şeýtanyň ajaýyp işleri Amerikanyň Birleşen Ştatlarynda ýekşenbe kanunyndan başlanýar.

“Hudaýyň kanunyny bozup, Papalygyň edarasyny güýje girizýän karar arkaly biziň milletimiz özüni dogrulykdan бүтинleý aýrar. Protestantlyk, goluny uzadyp, boşlugyň aňyrsyna geçip, Rim häkimiýetiniň elinden tutanda; ol uçurymyň üstünden aşyp, Spiritizm bilen el tutuşanda; şu üç taraplaýyn birleşmäniň täsiri astynda biziň ýurdumyz öz Konstitusiýasynyň protestant hem respublikan dolandyryş hökmünde ähli ýörelgelerini inkär edip, papalyk ýalanlarynyň we azdymalarynyň ýaýramagy üçin şert döredende, şonda biz Şeýtanyň ajaýyp işleriniň wagtynyň gelendigini we soňuň ýakyndygyny bilip bileris.” Testimonies, 5-nji tom, 451.

Ýekşenbe güni baradaky kanun — altynjy patyşalygyň, Ylham kitabynyň on üçünji babyndaky ýerden çykan haýwanyň soňudyr. Ýerden çykan haýwan 1798-nji ýylda papalyk hökümranylygynyň bir müň iki ýüz altmyş ýyllynyň ahyrynda patyşalyk etmäge başlady. Şonuň üçin papalyk 538-nji ýylda aýan edildi, emma onuň dünýäni öz gözegçiligine almak işi Pawlus öz sözlerini ýazan wagty eýýäm hereketde bolupdy. 538-nji ýyldan öň Hudaýyň ybadathanasynda oturan günä adamsynyň aýan edilmeginden öňürti imandan düşüş bolmalydy.

Imandan dänmek, Hristian ýygnaýynyň butparazlygyň dini bilen ylalaşyga baran wagtynda, imperator Konstantin arkaly alamatlandyrylyşy ýaly, Pergamos ýygnaýy tarapyndan şekillendirildi. Pawlus Mesihiň Ikinji Gelişinden öň hökman bolup geçmeli pygamberlik belliklerini görkezýärdi. Ol öň Tesalonikalylara öwreden zatlaryny ýatladandan soň, olara bu hakykatlary ozal öwredendigini ýatlamalydylaryny olara ýatladýar. “Withholdeth” sözi saklap durmak, böwet bolmak manysyny berýär. “Withholdeth” sözi şol bir parçanyň soňunda “now letteth” diýlip hem terjime edilýär.

Şonuň üçin bu parça dogry ýagdaýda şeýle beýan edilýär: “Indi bolsa siz papalygy nämäniň saklaýandygyny bilýärsiňiz, şeýlelikde papalyk öz wagtynda ýüze çykarylsyn. Çünki bikanunlygyň syry (papalyk) eýýäm işläp dur: emma häzir papalygy saklaýan, ol aradan aýrylýança, papalygy saklamagyny dowam etdirer.” William Miller Selaniklilerdäki bu parçany tananda, ol 538-nji ýylda papalygyň ýeriň tagtyna çykmagynyň öňüni alan güýjüň butparaz Rimdigine, we butparaz Rimiň, butparaz Rim “aradan aýrylýança”, papalyk güýjüniň ösüşini saklaýjakdygyna düşündi.

“Men deist bolan on iki ýylymyň dowamynda tapyp bilen ähli taryh kitaplarymy okadym; emma indi men Mukaddes Ýazgyny söýýärdim. Ol Isa barada öwredýärdi! Şeýle-de bolsa, Mukaddes Ýazgynyň ep-esli bölegi meniň üçin henizem garaňky bolup galýardy. 1818 ýa-da 1819-njy ýylda, ýanyna myhmançylyga giden bir dostum bilen söhbetdeş bolup otyrkam, ol meniň deist wagtymda meni tanap, gürrüňlerimi diňläň adam bolany üçin, örän manyly bir äheňde şeýle diýip sorady: ‘Bu aýat, ana şol aýat barada näme pikir edýärsiň?’ Ol meniň deist wagtym garşy çykyňan öňki aýatlarymy göz önünde tutýardy. Men onuň näme diýmekçi bolýandygyna düşündim-de, şeýle jogap berdim: maňa wagt berseň, olaryň nämäni aňladýandygyny saňa aýdaryn. ‘Näçe wagt gerek?’ Men bilemok, emma aýdaryn, diýip jogap berdim; sebäbi men Hudaýyň düşüňip bolmaýan bir ylhamy berendigine ynanyp bilmeýärdim. Şonda men Mukaddes Ýazgyny öwrenmegi ýüregime düwdüm, Mukaddes Ruhun nämäni göz önünde tutandygyny tapyp biljekdigime ynanýardym. Emma bu karara gelen badyma, kelläme şeýle bir pikir geldi: ‘Eger sen düşüňip bilmeýän bir parçany tapsaň, onda näme edersiň?’ Şonda Mukaddes Ýazgyny öwrenmegiň şeýle usuly kelläme geldi: şeýle parçalaryň sözlerini alaryn-da, olary Mukaddes Ýazgynyň bütün dowamynda yzarlaryn, we olaryň manysyny şu ýol bilen taparyn. Mende, meniň pikirimçe, dünýäde iň gowy bolan Cruden’s Concordance bardy; şonuň üçin men ony-da, Mukaddes Ýazgyny-da alyp, iş stolumyň başyna geçdim, we öz Mukaddes Ýazgynyň nämäni aňladýandygyny bilmegi berk ýüregime düwenim üçin, az-kem gazetlerden başga hiç zat okamady m.”

“Men Gelip çykyş kitabyndan başladym-da, haýallyk bilen okap dowam etdim; we düşüňip bilmeýän bir aýata duşanymda, onuň manysyny bilmek üçin Mukaddes Kitaby içgin gözden geçirdim. Mukaddes Kitaby şu görnüşde başdan-aýak geçip çykanymdan soň, wah, hakykat nähili ýagty we şöhratly göründi! Men size wagyz edip gelen zadymy tapdym. Ýedi wagtyň 1843-nji ýylda tamamlanýandygyna kanagat etdim. Soňra 2300 güne geldim; olar meni şol bir netijä getirdi; emma Halasgärniň haçan gelýändigini anyklamak pikiri mende ýokdy, men muňa ynanyp hem bilmeýärdim; ýöne nur maňa şeýle güýçli urdy welin, näme etjegimi bilmedim. Indi men: haýbatymy kuwwatlandyrmaly we jylawymy berk çekmeli; Mukaddes Kitapdan öňe geçmerin, ondan yza-da galmaryn diýip oýlandym. Mukaddes Kitap näme öwredýän bolsa, men oňa ýapyşyp galaryn. Emma muňa garamazdan, heniz hem düşüňip bilmeýän käbir aýatlar bardy.”

“Onuň Mukaddes Kitaby öwrenmeginiň umumy usuly hakda şu kadar. Başga bir ýagdaýda ol öňümizdäki tekstiň, ýagny ‘gündelik’ diýen sözün manysyny nädip kesgittändigini beýan etdi. ‘Men okaýardym,’ diýip ol aýtdy, ‘we munuň Daniýelden başga ýerde duş gelýändigini tapa bilmedim. Şonda men onuň bilen baglanyşykda duran “aýryp almak” diýen sözleri aldym. Ol gündeligi aýryp alar, “gündelik aýryp alnan wagtdan bäri,” we ş.m. Men okaýardym-da, tekstadan hiç bir ýagtylyk tapmaryn öýtdüm; ahyrynda men 2 Selanikliler 2:7–8 aýatlaryna geldim. “Çünki bikanunlygyň syry eýýäm işläp durandyr, diňe häzir bökdeýän ol, ol aradan aýrylýança bökdeýändir, şondan soň bolsa ol haramzade aýan ediler,” we ş.m. Men şol tekste gelenimde, wah, hakykat nähili aýdyň we şöhratly göründi! Ine, şol ýerde! Şol ‘gündelik’ eken! Hany indi, Pawlusyň “häzir bökdeýän ol” ýa-da päsgel berýän diýmek bilen näme göz önünde tutýandygyny göreliň? “Günä adamy” we “haramzade” bilen Papalyk göz önünde tutulýar. Onda Papalygyň aýan bolmagyna päsgel berýän näme? Elbetde, bu Butparazlykdyr; onda şeýle bolsa, “gündelik” hökmany suratda Butparazlygy aňlatmalydyr.’ William Miller,

Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65, 66.

Daniel kitabyndaky “gündelik” sözünüň butparazlygynyň bir nyşanydygyna düşünilmedik bolsa, Milleriň öz pygamberlik gurluşyny onuň üstünde bina eden çarçuwany ösdürmegi örän kyn bolardy. “Gündelik” Daniel kitabynda baş gezek duşýar, we her gezek onuň yzysüre papalygynyň bir nyşany gelýär. Daniel kitabyndaky “gündeligiň” butparazlykdygynyň subuty Pawlusyň Selanikililere ýazan hatynda ýerleşýär. Hudaýyň Sözüindäki iň çynlakaý duýduryşlaryň biri şol ýerde ýerleşýär, çünki Pawlus ol ýerde hakykaty söýmeýänleriň güýçli azaşdyryşa tabşyryljakdygyny aç-açan aýdýar. Selanikililerde bilgeşleýin ýerleşdirilen hakykat butparazlygynyň papalyk bilen baglanyşygynyň kesgitlenmegidi, we şol hakykaty ret etmek, güýçli azaşdyryşyň şol ret edişiň netijesi boljakdygyny kepillendirýär.

Bu mowzugy indiki makalada dowam etdireris.

Saklanyň we haýran galyň; gygyryp ýüzläň, gygyryp perýat ediň: olar serhoş, ýöne şerapdan däl; olar ysgynsyz halda yranýarlar, ýöne güýçli içgiden däl. Çünki Reb siziň üstüňize gaty çuň ukusyň ruhuny dökdü we gözleriňizi ýumdy; pygamberleri we baştutanlaryňyzy, görüjileriňizi Ol örtüdi. Ähli görnüş siziň üçin möhürlenenden kitabyň sözleri ýaly boldy; ony okumyş birine berip: «Haýyş edýäriň, muny oka» diýýärler, ol bolsa: «Okap bilmeýäriň, çünki ol möhürlenendir» diýýär. Soňra kitap okamak bilmeýän birine berilýär we: «Haýyş edýäriň, muny oka» diýilýär; ol bolsa: «Men okamak bilemok» diýýär. Şonuň üçin Reb şeýle diýdi: «Bu halk maňa agzy bilen ýakynlaşýar we dodaklary bilen maňa hormat goýýar, emma ýüregini menden uzaklaşdyrýar; maňa bolan gorkusy bolsa adamlaryň tabşyrygy bilen öwredilendir. Şonuň üçin ine, Men bu halkyň arasynda täsin bir iş etmegi dowam etdirerin, hatda täsin bir iş we mugjyza; çünki olaryň akyldarlarynyň paýhasy ýok bolar, düşüňjelileriniň düşüňjesi bolsa gizlener». Maslahatlaryny Rebden çuňňur gizlemäge synanyşýanlara, işleri garaňkylykda bolup: «Bizi kim görýär? Bizi kim tanaýar?» diýýänlere waý! Elbetde, zatlary tersine öwürmegiňiz küýzegäriň palçygy ýaly hasap ediler: çünki ýasalan zat ony ýasana barada: «Ol meni ýasaman» diýermikä? Ýa-da şekillendirilen zat özüni şekillendiren barada: «Onuň düşüňjesi ýokdy» diýermikä? Işaýa 29:9–16.